

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

**Тема: Інноваційна діяльність – крок
до поліпшення якості освіти.**

Черкаси

2010

Одним із головних стратегічних завдань, визначених у нашій країні, є – розвиток суспільства на основі нових знань.

На зламі двох тисячоліть ми перебуваємо на шляху до суспільства знань. Тому реформування системи освіти, оновлення змісту освіти – це найважливіші завдання нашого часу. А інструментом реформування є інноваційна діяльність і, до того ж, на всіх рівнях освіти. Національна доктрина розвитку освіти, визначаючи пріоритети державної політики, чільне місце відводить розробці і здійсненні освітніх інновацій, які якісно змінюють мету, зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання і виховання та управління.

Що таке інноваційна діяльність?

Це процес внесення нових елементів у традиційну систему, створення та використання інтелектуального продукту, реалізація нових оригінальних ідей у формі готового товару (послуги) на ринку тощо. Структура інноваційної діяльності містить у собі, по-перше, розробку інновації – від появи ідеї до здійснення апробації та експерименту; і, по-друге, поширення інновації, тобто збереження й розповсюдження інформації про нову розробку вчених, підготовка працівників до її застосування і подальшого використання у своїй роботі.

Освітня інноваційна діяльність є, відповідно, процесом внесення якісно нових елементів в освіту. Адже сучасна школа вимагає докорінного переосмислення технологій, духовного становлення особистості, створення умов для самореалізації її суттєвих рис у різних видах творчої діяльності.

Інноваційна, за змістом і характером, динаміка світових тенденцій розвитку суспільних процесів вимагає від України вибору випереджувальної моделі подальшого розвитку та мобілізації суспільних ресурсів. Інновації стають тим механізмом, який дає можливість здійснити в усіх галузях діяльності процес випереджувального розвитку і забезпечити приєднання України до високотехнологічних держав. А це, в свою чергу, суттєво впливає на систему освіти в цілому та її загальноосвітню складову зокрема. Ажде, цілком очевидно, що прискорити інноваційні зміни в економіці країни неможливо без модернізації української науки і освіти.

Активізація інноваційної діяльності в країні призвели і до інтенсивної розробки відносно нової галузі наукового знання – педагогічної інноватики. З метою приведення освіти до вимог часу здійснюються активні пошуки теоретичних і практичних рішень на основі нової гуманістично-інноваційної парадигми. Інноваційна стратегія освіти стає фундаментальною науковою базою, яка об'єднує в цілісну систему традиції, здобутки освітніх реформ та прогресивний досвід сучасних педагогів.

Освітня інноваційна діяльність передбачає розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу, зміни у способі їхньої діяльності, стилі мовлення, створення та поширення новизни у системі навчання дітей. Під освітніми інноваціями ми розуміємо новизну, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому:

- удосконалені чи зовсім нові освітні, дидактичні, виховні системи;
- освітні, педагогічні технології;
- методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання;
- нові технології управління навчальним закладом і всією системою освіти.

Це постійний пошук нових чи вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, суттєва зміна у змісті, формах і методах навчання і виховання; зміна управління цим процесом.

Суть педагогічних інновацій в тому, що на них покладається місія конструювання стратегії освіти – прогнозування перспективи її розвитку. Інновація є продуктом пошуку, результатом розробки нової ідеї. Але педагогічна інновація – це не тільки сама ідея, а й певне її оформлення. Це творчий процес, що відповідає пошуку оригінального, нового, оптимального, що потім освоюється, засвоюється і поширюється в педагогічну практику.

Науковці визначають такі основні поняття педагогічної інноватики:

- інновація;
- нововведення;
- новація;

- інноваційний процес;
- інноваційна діяльність;
- інноваційна педагогічна технологія; педагогічна творчість;
- учитель інноваційної орієнтації;
- інноваційний експеримент.

Французький учений Е.Брансуїк виокремлює три важливі види педагогічних інновацій:

1. У ролі освітніх ідей, які абсолютно нові і раніше невідомі.
2. Адаптовані, розширені або переоформленні ідеї, які набувають особливої актуальності в певному середовищі й у визначений час.
3. Педагогічні нововведення, які виникають у ситуаціях, пов'язаних із новою постановкою мети в нових умовах.

Американський вчений К.Роджерс стверджує, що новизна виступає ідеєю, яка є новою для конкретної особи, і не має значення чи є ця ідея новою об'єктивно, вона визначається в часі, який минув з моменту її відкриття або першого використання.

Питанням інноваційних процесів освіти присвятили свої дослідження багато вчених як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема, це: М.Анісімов, В.Живодьор, М.Кларіна, Л.Даниленко, І.Підласий, Н.Островерхова, В.Пінчук, Н.Юсуфбекова, Р.Фатосудінова, В.Паламарчук і багато інших.

На основі їхніх досліджень приходимо до висновку, що інноваційні процеси в системі освіти є не просто впровадження нового. Вони реалізуються як цілеспрямовані зміни цілей, умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності, яким властиві: новизна, високий потенціал підвищення ефективності діяльності, здатність забезпечити довготривалий корисний ефект, узгодженість з іншими нововведеннями. Інноваційна освітня діяльність – це надзвичайно складний, але важливий і потрібний процес. Він потребує розуміння, підтримки, науково-методичного, державницького підходу на всіх рівнях управління. Тому всім учасникам процесу нововведень, перетворень, реформування потрібно нести свою ношу, виконувати свої завдання:

- державним діячам освіти, науковцям розробляти відповідні проекти й пропозиції;
- регіональним органам використати у своїй практиці світовий досвід упровадження інновацій в освіту;
- керівникам освітніх закладів успішно реалізувати надану можливість самореалізації;
- педагогам – вміло використовувати свободу для відповідного вибору способів і методів навчання; відповідного фахового росту і самовдосконалення. Адже, освіта третього тисячоліття потребує педагога з високим творчим рівнем професійної культури, індивідуальним інноваційним стилем педагогічного мислення, здатного до інноваційної діяльності.

Л.Даниленко зазначає, що ядром, основою будь-якої інновації є нова ідея; її джерелом – дослідницька діяльність науковця або пошукова практика вчителя, керівника; носієм інновацій є творча особистість, експериментатор, дослідник.

О.А.Захаренко стверджував: «Без творчого вчителя не може бути ні нової школи, ні нового суспільства, ні вільної України».

А творчий учитель, як і навчальний заклад, який працює в режимі розвитку «тяжкіє» до втілення різних освітніх інновацій. Розвиватися у «законсервованому» вигляді неможливо. Тому навчальний заклад, школа зокрема, має бути відкритою педагогічною системою, яка, як магніт, притягує і вбирає в себе нові ідеї та їх носіїв. Інновації – це не «впровадження» чужого досвіду, яким би перспективним він не був. Досвід не передається, передаються ідеї. «Передові освітні технології дають змогу реалізувати на практиці нові ідеї, здійснити «матеріалізацію мрій», - зауважує В.Громовий.

Звичайно, що запровадження нового не проходить просто і легко, досить часто стикається з нерозумінням, а то й опором. Адже, досвід різних країн показує, що нове в освіті, реформи не йдуть саме і через брак підтримки та розуміння з боку вчителів. Так, за спостереженням Івонн Поллак, доктора педагогічних наук, консультанта в галузі освіти «Дарвал Дослідження і

Консалтинг ЛТД » (Австралія), спротив новим програмам чи ідеям виявляється в різних аргументах:

1. Я це вже роблю (навіть, якщо це неправда).
2. Яким чином, на їхню думку, я це робитиму?
 - У мене надто багато (мало) учнів.
 - Вони дуже відмінні – культурно, релігійно тощо.
3. Я успішно викладаю багато років.
 - Чому я маю змінюватися?
 - Мої учні і так добре вчаться, вони завжди отримують високі результати.
4. Ми й так завантажені, що не маємо часу на запровадження усіляких інновацій. Наші програми перенасичені.
5. Я йду на пенсію через декілька років, для чого мені змінювати методику?
6. При мені з'являлась і зникла не одна нова ідея. Я переконаний, якщо й надалі працюватиму, як і до того, то нова ідея також відійде сама по собі.

Хоча цей перелік був отриманий при роботі зі вчителями шкіл Нью-Йорку, всі ці аргументи діють, на жаль, і за наших умов у наших школах. Завдання для всіх, і в першу чергу для керівників навчальних закладів, не тільки проінятися ідеєю, новизною, а й викликати в інших інтерес до нововведень, захопити нею інших, стимулювати до роботи по-новому. Труднощі інноваційного розвитку полягають не стільки у збільшенні обсягу роботи, стільки у зміні її характеру, стосунків усередині колективу, нівеляції стереотипів поведінки. Не потрібно боятися супротиву інноваціям у середині свого колективу. Адже, це – природна реакція людей, які бояться ризику, невдачі, боятися опектися. Головне – зібрати в педагогічному колективі таких людей, «ядро» людей, які підтримують інноваційний процес і можуть повести за собою інших. З цією метою, наприклад, В.Громовий радить:

- забезпечити прихід у колектив нових людей, що є носіями нових ідей;
- стимулювати окремих членів педагогічного колективу, які мають позитивні інноваційні установки, впроваджують інновації;

- нейтралізувати опір нововведенням з боку консервативної частини колективу;
- використати зовнішні фактори, що здатні стати поштовхом до інновацій (вплив батьківської громадськості; поширення досвіду шкіл-партнерів тощо).

Інновації зі сфери педагогічної фантастики перемістяться у сферу педагогічної дійсності тільки тоді, коли ми спиратимемося на професійний ріст та інтерес учителів, їхню самостійність, самовизначення і саморозвиток. «Кого люблять діти? – зазначає О.А.Захаренко – Хто не такий, як всі, хто щодня радує їх новинкою, хто не буденно сіра, а святково творча особистість».

Цілком зрозуміло, що не всі зміни ведуть до реального поліпшення роботи школи, але останнє можливе лише завдяки змінам. А всім нам потрібен процес змін, спрямований на радикальне поліпшення роботи школи, якісного рівня освіти.

Оскільки ніде немає ідеальної, досконалої школи, процес інновацій має бути безперервним у всіх навчальних закладах. Навіть найкращі з найкращих закладів освіти повинні постійно поліпшувати свою роботу, здійснювати пошук факторів, які можуть цьому сприяти. Впроваджувати інновації в школі – це крок до поліпшення якості освіти. І, водночас, - це, все одно, що гребти проти течії: припини гребти – і тебе знову віднесе назад, у бік педагогічної рутини.

Використана література:

1. Остапчук О. Інноваційні процеси в освіті: пошук істини триває // Підручник для директора. – 2003. - №4. С.3
2. Поручник Л. Готовність школи до інновацій // Директор школи. - №12. С.15-17
3. Даниленко Л.І. Теорія і практика інноваційної діяльності в загальноосвітній середній школі // Управління освітою. – 2001. - №3
4. Поллак І. Запровадження нових навчальних програм // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток критичного мислення учнів у контексті розробки стандартів освіти України», Київ, 25-27 січня 2001 року. – К., 2001. – С. 18-25
5. Конференція. Інновації в управлінні навчальним закладом // Управління школою. – 2008. - № 22-24
6. Ващенко Л. Інноваційні процеси в системі загальної середньої освіти: особливості управління. – 2001. - №4. – С. 59-68
7. Ващенко Л. Управління інноваційними процесами // Директор школи. – 2007. – №23-24
8. Чешенко О., Ягоднікова В. Інноваційна діяльність процесу виховання // Завуч. – 2009. - №6. – С.20-24
9. Національна доктрина розвитку освіти України. – К., 2001.
10. Законодавство України про освіту (Збірник законів. Офіційне видання). – К., 2004.
11. Громовий В. Школа, школа... - К., 2004.
12. Захаренко О. Слово до нащадків.